

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ความล้มเหลวในการพัฒนาของรัฐในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา จากแนวทางการเร่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ภายใต้ความร่วมมือของรัฐกับภาคทุน ได้นำมาสู่ความขัดแย้งทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ระหว่างรัฐกับประชาชนและระหว่างประชาชนกับประชาชนอย่างรุนแรง และซับซ้อนเกินกว่าความสามารถในการแก้ปัญหาภายใต้ยุทธวิธีดั้งเดิมของรัฐที่ใช้กันมายาวนาน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆที่ผ่านมา ภายใต้แนวคิดว่าด้วยความทันสมัย (modernization) จากลัทธิทุนนิยมเสรี ทำให้ประชาชนและสังคมเริ่มตั้งคำถามและวิพากษ์การพัฒนาที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมา และนำไปสู่การคิดค้นหาคำตอบถึงทางออกและทางรอดของภาคประชาชนด้วยตนเอง

ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมา "รัฐ-ชาติ (nation-state) ซึ่งเคยเป็นหน่วยหลักในการแก้ปัญหา ไร้ศักยภาพในการจัดการกับปัญหาสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและซับซ้อน นอกจากนี้ ภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์ที่อำนาจอธิปไตยของรัฐจะไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิงเมื่อเผชิญกับการแทรกแซงของบรรษัทข้ามชาติ และกลไกเศรษฐกิจข้ามชาติ ในขณะที่รัฐกลับปรับตัวรับใช้กับนายทุนกดขี่ขูดรีดประชาชน แทนที่จะยืนข้างประชาชนเพื่อต่อต้านกับทุนข้ามชาติ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ ความเป็นรัฐชาติเท่านั้น แต่สร้างความยากลำบากแก่ขบวนการประชาชน ที่ครั้งหนึ่งเคยมองรัฐเป็นเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อปัญหาสังคมซับซ้อนมากขึ้น รัฐในลักษณะรวมศูนย์อำนาจ ขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา ในขณะที่ภาคธุรกิจนั้นมีกิจกรรมที่มุ่งแต่แสวงหาผลกำไรแต่เพียงอย่างเดียว ภาคประชาชนจึงตกเป็นผู้แบกรับปัญหาอย่างหนักหน่วง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยากจน ผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ แต่ตนเองไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่แต่อย่างใด ภายใต้ระบบการบริหารราชการแผ่นดินแบบรวมศูนย์อำนาจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนผ่านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าความไม่เป็นจริงของตัวแทนทำให้ ปัญหาของประชาชนไม่ได้รับการเหลียวแลอย่างจริงจัง

วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การพยายามแสวงหา วิธีคิด กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาที่ประชาชนจะไม่มีสภาพเป็นแค่เพียงปัจจัยการผลิตและปัจจัยทางการเมืองเท่านั้น ดังนั้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาแนวคิด ประชาสังคม (civil society) จึงได้ก่อตัวขึ้นเป็นกระบวนทัศน์ในสังคมไทยที่กำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ หรือปัญหาที่สลับซับซ้อนยากต่อการแก้ไขของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งแม้ว่าการให้ความหมายของนักคิด นักวิชาการในสังคมไทยอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่โดยสาระหลักแล้วน่าจะหมายถึง ประชาสังคมน่าจะหมายถึง การที่คนในสังคมมีจิตสำนึก ร่วมกัน มีการรวมตัวกันแบบสมัครใจ และเป็นอิสระจากรัฐ ซึ่งแสดงออกถึงความร่วมมือกันโดยผ่านองค์กรที่หลากหลาย (อาจเป็นทางการและไม่เป็นทางการ) และมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ของพลเมืองเพื่อทำการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล และความคิด รวมทั้งสร้างเอกลักษณ์ ความผูกพันและความเชื่อร่วมกัน และมุ่งสู่จุดมุ่งหมายร่วมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ หรือเรียกร้องต่อรัฐให้มีความรู้สึกรับผิดชอบ

แม้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะเป็นเรื่องใหม่แต่ก็มีปัจจัยสำคัญหลายประการในสังคมไทยปัจจุบัน ที่เกื้อหนุนให้แนวคิดนี้พัฒนาขยายตัวกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การขยายตัวของชนชั้นกลาง การเกิดขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ พัฒนาการของขบวนการประชาธิปไตยในอดีตที่ผ่านมา การเข้าสู่สังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ความไร้ประสิทธิภาพและความไม่โปร่งใสในการวางแผนและการทำงานของหน่วยงานของรัฐ (ชูชัย ศุภวงศ์, 2540 : 3) การเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่มีบทบัญญัติขยายสิทธิของประชาชนในด้านต่างๆ มากขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จะพบว่าในปัจจุบันความคิดและกระบวนการประชาสังคมได้ขยายวงกว้างออกไปในทุกภูมิภาคของประเทศ และจังหวัดสงขลาก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งได้มีการนำแนวคิดของขบวนการดังกล่าวมาใช้ในการแก้ปัญหา และส่งเสริมขบวนการประชาชนในการดำเนินงานสาธารณะ

สาเหตุที่แนวคิดดังกล่าวได้กำเนิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลา กล่าวได้ว่า สงขลา ไม่มีความแตกต่างกับจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา และในบางปัญหาอาจจะรุนแรงกว่าในอีกหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาความยากจนของประชาชนที่ไม่สามารถก้าวทันการพัฒนา รวมทั้งปัญหาทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการล่มสลายของชุมชน ฯลฯ สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มตั้งคำถามต่อการพัฒนาของรัฐ ในลักษณะการรวมศูนย์อำนาจในการจัดการ ซึ่งการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดกันเองจากส่วนกลาง โดยที่ประชาชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ไม่เคยได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนิน

การแต่อย่างใด แต่กลับเป็นผู้ต้องแบกรับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหนักหน่วง แต่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไข
 อย่างเป็นระบบจากรัฐ

ฐานเดิมของสงขลาคือความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มคน และประเด็นปัญหาที่แตกต่าง
 ไปตามบริบทของท้องถิ่น ทั้งทะเลสาบ แม่น้ำลำคลอง ป่า ทะเล เมือง เป็นต้น จึงทำให้มีกลุ่มกิจกรรม
 ต่างๆ (civic groups) กระจายกระจายไปตามพื้นที่ (อนุชาติ พวงสำลี, 2542 : 303 – 304) แต่ในอดีต
 ที่ผ่านมามีองค์กรต่างๆ เหล่านี้ดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำงานตามเป้าหมายในตนเอง แต่ต่อ
 มาทุกกลุ่มเริ่มเคลื่อนตัวเข้าหากัน จากการเปิดพื้นที่สาธารณะ (public sphere) ให้กว้างขวางมาก
 ขึ้นของรายการวิทยุโลกสดใสในบ้านเกิด ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2530 และนำไปสู่การก่อ
 ตัวเป็น “กลุ่มคนรักบ้านเกิด” ขึ้น จากการรวมตัวของกลุ่มกิจกรรม และปัจเจกชน ซึ่งต่อมาได้ร่วมกัน
 จัดงาน “โลกสดใสในบ้านเกิด” ขึ้นในปีพ.ศ. 2534 เพื่อเป็นเวทีในการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และ
 จัดกิจกรรมรณรงค์ร่วมกัน

กิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปี พ.ศ.2540 โดยได้มีการขยายประเด็น
 ในการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีกลุ่ม/องค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมงานกิจกรรมโลกสดใส
 ในบ้านเกิดเพิ่มมากขึ้น ด้วยความรู้สึกเดียวกันว่า “บ้านเมืองเป็นของเราและเราจะต้องเป็นส่วนหนึ่ง
 ที่เข้ามากำหนดทิศทางความเป็นความตายของบ้านเมืองด้วย” ในที่สุดแกนนำกลุ่มต่างๆ ที่รวมตัวกัน
 เป็นเครือข่ายในการจัดกิจกรรมโลกสดใสในบ้านเกิด จึงได้รวมตัวกันปรึกษาหารือเพื่อจัดตั้งศูนย์
 ประสานงานประชาคมจังหวัดสงขลาขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “สงขลาประชาคม” เพื่อทำหน้าที่เป็นเวทีเชื่อมโยง
 โยงให้กับภาคีต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ (พรรณิภา ไลตติพันธ์, 2540)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประชาสังคม คือแนวคิดและกระบวนการที่
 จะเป็นทางออกของภาคประชาชนที่โต้สู้กับปัญหาอันเกิดจากการกระทำของรัฐและทุน และสามารถ
 ยืนอยู่ในพื้นที่ทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม หรือได้รับการยอมรับในลักษณะของความแบบหุ้น
 ส่วน (partnership) เหมือนดังเช่นในกรณีของรัฐกับทุนเอกชนในนาม “คณะกรรมการร่วมภาครัฐ
 และเอกชน (กรอ.)”

ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมามีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในสังคมไทยนั้น เป็นไปใน
 ลักษณะโครงสร้างในแนวตั้ง (vertical structure) ประชาชนถูกครอบงำโดยรัฐ กล่าวคือรัฐจะเป็นผู้
 กำหนดทิศทางนโยบายการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือ แม้แต่การเมืองด้วยตนเอง ภาคประชา
 ชนแทบจะไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางชีวิตของตนเองภายใต้โครงสร้างดังกล่าว ซึ่งรัฐอ้าง

ความชอบธรรมในการรวมศูนย์อำนาจไว้กับตนเอง แล้วแสดงตนเป็นผู้ให้หรือผู้กระทำ อาทิ การเป็นผู้ปกป้องดูแล คุ้มครองในเรื่องต่างๆ ให้โดยอ้างประเด็นเรื่องความมั่นคงของรัฐ-ชาติ และการพัฒนาประชาชนอยู่ในฐานะผู้น้อยมีหน้าที่ที่จะต้องเชื่อฟังคำสั่งและปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งให้ความจงรักภักดีต่อผู้ให้ในฐานะผู้ที่มีบุญคุณ หรือเป็นเพียงผู้น้อยที่คอยรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ อันเป็นสิ่งตกค้างมาจากระบบอุปถัมภ์ระหว่างมูลนายซึ่งเป็นผู้ให้และไพร่ซึ่งเป็นผู้รับในอดีต

แม้ว่ากระบวนการทัศน์ประชาสังคม จะเริ่มต้นเกิดขึ้นในบริบทสังคมไทยในช่วงระยะเวลาไม่นานนัก แต่ได้รับการกล่าวถึงและคาดหวังว่าจะสามารถนำไปใช้เป็นทางออกในการเพิ่มอำนาจประชาชนหรือยกระดับสถานะภาพของประชาชนให้สูงขึ้นจากความเป็นประชาชน (people) หรือ ราษฎร (subject) ซึ่งในที่นี้หมายถึงความเป็นผู้น้อยที่คอยรับฟังคำสั่งและนโยบายจากรัฐ ไปสู่ความเป็นพลเมือง (citizen) ที่หมายความถึง นอกจากปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ยังต้องมีบทบาทและอำนาจทางการเมือง ซึ่งหมายถึงการร่วมกิจกรรมทางการเมืองในเชิงรุก คือตระหนักในสิทธิและการมีส่วนร่วมในเรื่องบ้านเมืองด้วย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2542 : 41)

ดังนั้นจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะทำศึกษา "สงขลาประชาคม" ในฐานะขบวนการ "ประชาสังคม" อันจะเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นและเคลื่อนไหวอยู่ภายในการเมืองภาคประชาชน และเพื่อทำความเข้าใจการนำกระบวนการทัศน์ประชาสังคมมาใช้ต่อไป

1.2 คำถามในการวิจัย

- 1.) ขบวนการ "สงขลาประชาคม" ก่อกำเนิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เช่นไร
- 2.) การเกิดขึ้นของขบวนการดังกล่าว อยู่ภายใต้สถานการณ์เงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนในลักษณะเช่นไร
- 3.) ขบวนการดังกล่าวเติบโตจากประเด็นเป้าหมายร่วมใด จากคนกลุ่มใด เกิดขึ้น, คลี่คลายตัวเองในลักษณะใด รวมถึงมีแนวคิดอย่างไร มีบทบาทในการดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาปัญหาได้มากน้อยอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงการก่อตัวและพัฒนาการการก่อกำเนิด ขบวนการ "สงขลาประชาคม" ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ในสถานการณ์ใด อะไรคือปัจจัยที่ทำให้ประชาชน และองค์กรประชาชนต่างๆ เข้ามาร่วมกันจัดตั้งและดำเนินการทำงานในลักษณะเช่นนั้น

1.4 สมมุติฐานการวิจัย

1.) ขบวนการ "สงขลาประชาคม" เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขความเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของรัฐ ภายใต้ แนวคิดว่าด้วยความทันสมัย (Modernization) ผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ต่างๆ ที่ผ่านมา

2.) การเกิดขึ้นขบวนการดังกล่าว เป็นผลมาจากโครงสร้างแบบรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) ในการจัดการของรัฐ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน แบบโครงสร้างแนวตั้ง (Vertical Structure) ซึ่งรัฐผูกขาดในการทำหน้าที่เป็นผู้ให้หรือกระทำ (Actor) แต่เพียงผู้เดียว

3.) ภายใต้บริบทที่ดำรงอยู่ ขบวนการสงขลาประชาคมมีความเข้มแข็ง เนื่องจากนำแนวคิด ประชาสังคมมาใช้ในการดำเนินงาน หรือขบวนการสงขลาประชาคมใช้แนวคิดดังกล่าวเพื่อเสริม สร้างความเข้มแข็งของตนเองให้มากขึ้น

1.5 นิยามศัพท์

1.) องค์กรประชาชน หรือองค์กรชุมชน ในงานวิจัยนี้หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้อง ต่อรอง และจัดสรรผลประโยชน์ของชุมชน หรือผลประโยชน์สาธารณะ สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ให้ความสำคัญกับองค์กรประชาชนในนาม "สงขลาประชาคม" เป็นหลัก

2.) ประชาสังคม หมายถึง ส่วนของสังคมที่อยู่นอกภาครัฐและทุน ซึ่งเป็นเวทีของปัจเจกชน พลเมืองหรือกลุ่มทางสังคม หรือองค์กรต่างๆ ที่สนใจกิจกรรมสาธารณะและปัญหาของสังคม การ เมือง และรวมถึงกิจกรรมทางสังคมและการเมือง ที่องค์กรและบุคคลเหล่านี้ดำเนินการ ทั้งนี้โดยไม่ รวมพรรคการเมือง เนื่องจากเป็นองค์กรที่ดำเนินการทางการเมืองโดยปกติอยู่แล้ว

3.) ความสัมพันธ์ทางอำนาจ หมายถึง ความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความ สามารถที่ทำให้คนหนึ่งทำตามอีกคนหนึ่งเสมอไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม บางครั้งอาจเป็นการ

บังคับให้ทำตาม บางครั้งอาจทำตามเพราะเห็นชอบตามคำสั่งนั้นโดยสมัครใจ บางครั้งอาจทำตามเพราะถือว่าบุคคลที่ทำตามมีสถานภาพเหนือกว่าตน บางครั้งไม่ยอมทำตามแต่จำเป็นต้องทำเพราะกลัวความผิด กลัวการถูกลงโทษ

4.) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะพลเมือง หมายถึง ความตื่นตัวของพลเมืองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกันรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของส่วนรวมหรือสาธารณะ (Public Responsibility) ที่มีหวังเพียงรอดคอยหรือเรียกร้องการแก้ปัญหาจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยตนเองไม่มีส่วนร่วม

1.6 ขอบเขตในการวิจัย

1.) ศึกษาการก่อตัวของ "สงขลาประชาคม" โดยจะเน้นตั้งแต่การเกิดการประสานความร่วมมือของกลุ่มกิจกรรมต่าง เช่น กลุ่มสื่อท้องถิ่น กลุ่มสงขลาฟอรั่ม กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มพลเมืองเด็ก นักวิชาการ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น ในการร่วมทำกิจกรรม "โลกสดใสในบ้านเกิด" จนพัฒนามาสู่การจัดตั้งสงขลาประชาคม ขึ้นในที่สุด

2.) ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาคือระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2541

1.7 กรอบในการวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ให้ความสนใจศึกษาถึงการก่อตัว และพัฒนาการขององค์กรสงขลาประชาคม และการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม ดังนั้นจึงใช้แนวคิดเรื่อง "เศรษฐกิจการเมือง" มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของจังหวัดสงขลา อันเป็นผลทำให้เกิดขบวนการประชาชนขึ้น เพื่อตอบได้กับการเปลี่ยนแปลงนั้นรวมไปถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดในท้องถิ่นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อตอบโต้กับสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่การรวมตัวของประชาชนเป็นองค์กรต่างๆ ไปสู่การเคลื่อนไหวตัวเข้าร่วมมือกันดำเนินงานในนามสงขลาประชาคมโดยมีการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานทางการเมือง ดังนั้นในการศึกษาจึงได้นำและใช้แนวคิด "ประชาสังคม" มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ถึงการการก่อตัวและ/หรือการเกิดขึ้นของขบวนการดังกล่าวว่ามีหยาบยืมการแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในลักษณะเช่นไร มีบทบาทในการดำเนินงานอย่างไร รวมถึงไปถึงการจัดองค์กรในการดำเนินงาน รวมไปถึงการเคลื่อนไหวในการดำเนินงานหรือการผลักดันนโยบายต่างๆ ของขบวนการสงขลาประชาคม ทั้งนี้เพื่อความครอบคลุมในการศึกษาวิจัย

และเพื่อความครอบคลุมในการศึกษาถึงลักษณะการก่อตัวและการเคลื่อนไหว รวมไปถึงการดำเนินงานของประชาชนและองค์กรประชาชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลา จึงได้นำแนวคิด "ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม" มาร่วมใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เน้นศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ และพยายามอธิบายสภาวะที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวและการเข้าร่วมเคลื่อนไหวของคนจำนวนมาก เพื่อที่จะกระทำการบางอย่างในการสนับสนุนหรือคัดค้านการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม สังคม หรือโลกที่เขาเป็นส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้ในการพิจารณาถึงบทบาทขององค์กรสงขลาประชาคม ในการดำเนินการเรียกร้อง หรือผลักดันความต้องการขององค์กรนั้น แนวคิดเรื่องอำนาจและอิทธิพลจะช่วยให้เข้าใจถึงโครงสร้างอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน และกระบวนการเสริมสร้างอำนาจประชาชนจากการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้ในการดำเนินงานของสงขลาประชาคมนั้น ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างอำนาจเช่นไร รวมไปถึงองค์กรสามารถแสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับทั้งจากรัฐและ/หรือหน่วยงานราชการในท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด

1.8 วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description) โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการรวบรวมจากเอกสารและการสัมภาษณ์ควบคู่กันไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นการสำรวจข้อมูล เพื่อช่วยในการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยเงื่อนไขในการก่อตัวของสงขลาประชาคม โดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลที่สำคัญต้องศึกษาออกเป็น 3 ชุด คือ ชุดแรกเป็นข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาในการพัฒนาจังหวัดสงขลา ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดสงขลา ทั้งในด้าน สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2520 เป็นต้นมา เพื่อความเข้าใจถึงพัฒนาการของจังหวัดสงขลาในด้านการพัฒนา และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ชุดที่ 2 เป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ อุดมการณ์ ตลอดจนการให้ความหมายเรื่องอำนาจและรัฐของคนภาคใต้ และชุดสุดท้ายเป็นเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรสงขลาประชาคมในแง่มุมต่างๆ เช่น ประวัติความเป็นมา การดำเนินกิจกรรม เป็นต้น

สำหรับแหล่งข้อมูลได้แก่

1.1 เอกสารทางราชการ ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ อันได้แก่ ศูนย์พัฒนาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา สำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา สำนักงานจังหวัดสงขลา และในส่วนกลาง ได้ทำการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในระดัปรวมที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กรมการปกครอง กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล

1.2 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และบทความทางวิชาการต่างๆ ได้ค้นคว้าจากสถาบันทักษิณคดีศึกษา หอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ และหอสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.3 เอกสารขององค์กร สงขลาประชาคม ทั้งในส่วนที่เป็นหนังสือ วารสารและงานวิจัยต่างๆ บันทึกรายงานการประชุม แผนงานการดำเนินงาน เอกสารประกอบการสัมมนา สุจิตร์การจัดงานทั้งในส่วนของสงขลาประชาคมและองค์กรประชาชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. ในส่วนการสำรวจวิจัย (Survey Research) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) กล่าวคือ มีแนวคำถาม (Interview Guide) ที่จัดเตรียมขึ้นตามจุดประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants Interview) อันได้แก่ แกนนำกลุ่มสงขลาประชาคม อาทิ นายแพทย์ อนันต์ บุญโสภณ นางพรธิดา โสทธิพันธุ์ นายสิทธิศักดิ์ ตันมงคล สำหรับในส่วนของความเป็นมาในการก่อเกิดขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นายบรรจง นะแส ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ริเริ่มงานพัฒนานอกภาครัฐในพื้นที่จังหวัดสงขลาและของภาคใต้ นอกจากนี้ในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่จังหวัดสงขลาผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายคำนวน นวลสนอง นายดุสิต รัชชทอง นักวิจัยประจำสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าว เพื่อความครอบคลุมของข้อมูลนอกจากการศึกษาจากเอกสารเพียงอย่างเดียว

อนึ่งในส่วนของการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารนั้น ปัญหาที่ผู้วิจัยต้องประสบก็คือ การขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและความครบถ้วนของข้อมูลของหน่วยงานราชการ ทั้งในส่วนท้องถิ่นและในส่วนกลาง และปัญหาข้อมูลในเรื่องเดียวกันแต่ข้อมูลไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานในส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานในส่วนกลาง ซึ่งในที่สุดผู้วิจัยได้แก้ปัญหาในส่วนนี้โดยยึดข้อมูลจาก

สำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหลักในการศึกษาวิจัย
ครบถ้วนในประเด็นของการศึกษา

ทั้งนี้เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างสมบูรณ์

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการศึกษา

1.) ผลของการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงเหตุปัจจัยของการก่อตัวของขบวนการ และเงื่อนไขในการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

2.) ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูล และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการนำแนวคิดประชาสังคมไปปรับใช้ขององค์กรประชาชนในพื้นที่อื่นๆ

3.) เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่แก่วงวิชาการ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในระดับที่ลึกซึ้งต่อไป